

Голас Рафзімы

№ 33 (1397)

ЖНІВЕНЬ 1975 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАІЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 20-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ЛЕНІНСКАЯ ПАЛІТЫКА МІРУ

Паспяховае завяршэнне Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе па праву ацэньваецца ва ўсім свеце як важнейшая міжнародная падзея. Разгледзеўшы яе вынікі, Палітбюро ЦК КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР адзначылі ў апублікаваным нядаўна дакуменце «Аб выніках Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе», што «гэта беспрэцэдэнтная ў гісторыі сустрэча кіруючых дзеячаў 33 еўрапейскіх дзяржаў, ЗША і Канады стала падзеяй велізарнага міжнароднага значэння. Яна паклала пачатак новаму этапу разрадкі напружанасці, з'явілася важным крокам на шляху замацавання прынцыпаў мірнага суіснавання і наладжвання адносін раўнапраўнага супрацоўніцтва паміж дзяржавамі з розным грамадскім ладам».

Увесь савецкі народ гарача адабрае і падтрымлівае гэту высокую ацэнку вынікаў праведзенай у Хельсінкі работы, дзейнасці на нарадзе дэлегацыі Савецкага Саюза на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Л. І. Брэжневым.

На агульнаеўрапейскай нарадзе дзяржаў, скліканай у выніку ініцыятывы краін сацыялістычнай садружнасці, падтрыманай краінамі Еўропы, а таксама ЗША і Канадай, адзначаецца ў апублікаваным дакуменце, быў калектыўна падведзены неабходны палітычны вынік другой сусветнай вайны, пацверджана бясплоднасць і шкоднасць палітыкі з пазіцыі сілы і «халоднай вайны». Разам з тым нарада адкрыла новыя магчымасці для вырашэння цэнтральнай задачы нашага часу — умацавання міру і бяспекі народаў.

Дамоўленасці, дасягнутыя на аснове ўліку думак і інтарэсаў усіх удзельнікаў сустрэчы і пры агульнай згодзе, не сціраючы адрозненняў у ідэалогіі і грамадскіх сістэмах, адпавядаюць інтарэсам усіх народаў Еўропы. На нарадзе не было пераможцаў і пераможаных, набыўшых і страціўшых. Нарада — гэта перамога розуму, выйгрыш усіх, каму дарагі мір і бяспека на нашай планеце.

Важнейшае значэнне для далейшага істотнага ўмацавання міру і бяспекі будучы мець абвешчаныя ў заключным акце нарады прынцыпы суверэннай роўнасці дзяржаў і іх суверэнных праў. Гэтыя прынцыпы пацвярджаюць ужо маючыя юрыдычную сілу адпаведныя палажэнні двухбаковых міждзяржаўных дагавораў і іншых дакументаў, падпісаных за апошнія гады нашай краінай з Францыяй, ФРГ, Вялікабрытаніяй, Італіяй, Канадай і г. д. Іх ажыццяўленне будзе садзейнічаць стварэнню на кантыненте атмасферы ўзаемнага даверу, упэўненасці ў свабодным, незалежным, мірным развіцці кожнай краіны.

Істотную ролю ва ўмацаванні міру і бяспекі ў Еўропе закліканы адыграць узгодненыя меры па ўмацаванні даверу, накіраваныя на змяншэнне небяспекі

[Заканчэнне на 4—5-й стар.]

Ціхі куток Палесся.

Фота У. КРУКА.

МІНСК 1 СІМ
УЛ. КРАСНОАРМІЙСКАЯ 9
Т. 6-КА. ИМ. ЛЕНИНА

саванямі для выканання слясарных, электрамонтажных, цялярных і іншых работ.

На пісьмо адгукнулася моладзь усіх цэхаў. Мінчане ў кароткі тэрмін выканалі ганаровы заказ.

ЛЮДЗІ ТВОРЧАЙ ДУМКІ

Наватары Гродзенскага абласнога аўтапраўлення атрымалі ад укаранёных 3 294 вынаходніцтваў і рацыяналізатарскіх прапаноў амаль паўтара мільёна рублёў эканоміі. На другім месцы Мінскі гарадскі аўтарэст, на трэцім — Мінскае абласное аўтапраўленне.

164 наватарам прадпрыемстваў гэтага міністэрства прысвоена ганаровае званне лепшага рацыяналізатара аўтатранспарту Беларускай ССР, 5 чалавек удастоены высокага звання заслужанага рацыяналізатара БССР, 14 наватараў узнагароджаны медалямі ВДНГ СССР.

ЦЭНТР НАСЕННЯВОДСТВА БУЛЬБЫ

Урад БССР вырашыў стварыць рэспубліканскае навукова-вытворчае аб'яд-

Растуць, прыгажэюць вуліцы вёсак калгаса «Рассвет» імя Кірылы Арлоўскага Кіраўскага раёна. Пабудаваны шматпавярховыя добраўпарадкаваныя дамы, новыя магазіны, сталовыя, дзіцячыя сады і яслі.

НА ЗДЫМКУ: адна з новых вуліц калгаса. Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

нанне па насенняводству бульбы.

У аб'яднанне ўвойдуць Беларускі навукова-даследчы інстытут бульбаводства і плодаагародніцтва як галаўная арганізацыя і ствараемы рэспубліканскі трэст па насенняводству бульбы.

У веданне аб'яднання перадаюцца доследная гаспадарка «Русінавічы» і эксперыментальная база «Эса» ў Мінскай вобласці,

эксперыментальная база «Уваравічы» і Турскае доследнае поле на Гомельшчыне, а таксама 17 саўгасаў, пераўтвораных у эксперыментальныя базы.

Селекцыянеры сканцэнтруюць увагу на вывядзенні новых сартоў бульбы, якія вызначаюцца высокай прадуктыўнасцю і якасцю, на вырошчванні насеннага матэрыялу для гаспадарак рэспублікі.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

З ФЕРМ ВЫРАСТАЮЦЬ ФАБРЫКІ

У гэтым годзе на фермах саўгаса «Жлобін» адкормяць 400 тысяч качак. Для іх пабудаваны з пенапласту новыя памяшканні, устаноўка «Цыклон» падае на транспарцёр кармы, вада па ступае ў праточныя аўтапаілак. Па зададзенай праграме падтрымліваецца мікраклімат. Круглы год тут вырошчваюць качак без вадаёмаў.

На другой ферме ўтрымліваюцца 25 тысяч курэй-нясушак. Прадукцыя гэтай фермы адпраўляецца спецыялізаваным гаспадаркам Беларусі, Украіны, Сярэдняй Азіі.

Я. ГАЛКІН.

СЁННЯШНІ ДЗЕНЬ ВЁСКИ

Вёска Лугавая Слабада — цэнтр саўгаса «Волма», што ў Мінскім раёне. За апошні час аблічча яе непаўторна змянілася. Некалькі гадоў назад жыхары яе пачалі карыстацца прыродным газам. Летась у вёсцы з'явіўся прыгожы будынак, у якім размясціліся кантора саўгаса, сельскі Савет, бібліятэка. Есць тут глядзельная зала, памяшканні для заняткаў гурткаў мастацкай самадзейнасці. Побач вырас двухпавярховы камбінат бытавога абслугоўвання. У добра абсталяваных майстэрнях можна атрымаць розныя віды бытавых паслуг. У новы будынак пераехала і мясцовая бальніца.

В. ХАДАНОВІЧ.

НА ДАПАМОГУ СУСЕДЗЯМ

Новы атрад меліяратараў з Беларусі накіраваўся ў Бранскую вобласць. Перасовачная механізаваная калона «Галоў-палессеводбуда» ўжо тры гады працуе ў Клінцоўскім і Навазыбкаўскім раёнах. За гэты час там асушана каля 2 тысяч гектараў пераўвільготненых зямель, на вялікай плошчы ўгоддзі расчышчаны ад хмызнякоў і пнёў.

Беларускія меліяратары акажуць таксама дапамогу сельскім працаўнікам Пскоўскай вобласці.

Г. ЯФІМАУ.

ГАНАРОВАЯ ЭМБЛЕМА

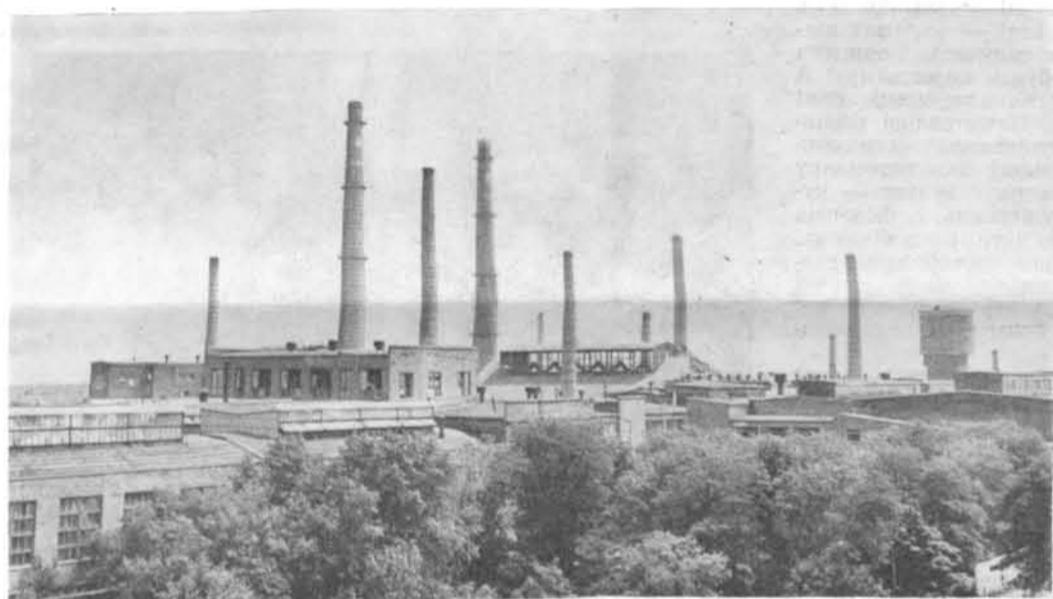
Есць на Брэсцкім заводзе газавай апаратуры музей, дзе можна ўбачыць мадэлі пліт, выпушчаныя прадпрыемствам за семнаццаць гадоў існавання. На самым відным месцы — настольная газавая пліта. У 1970 годзе на Выставцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР яна была ўдастоена Залатога медаля. Чатыры медалі выставкі — адзін залаты, два сярэбраныя і адзін бронзавы атрымалі заводскія спецыялісты, якія прымалі ўдзел у яе распрацоўцы. Самая высокая ўзнагарода — Залаты медаль — уручана начальніку канструктарскага бюро механікі і аўтаматыкі В. Камінекаму.

А перадагісторыя нараджэння газавай пліты такая. У 1969 годзе было вырашана нарабіць з вялікімі плітамі выпускаць маленькую настольную. За ўзор узялі мадэль двюхканфорнай пліты Дружкоўскага завода газавай апаратуры. Але заводскія спецыялісты вырашылі яе ўдасканаліць, поўнацю рэканструяваць. В. Камінескі з трыма сваімі таварышамі паспяхова справіліся з гэтай задачай.

Нараджэнне новага заўсёды звязана з цяжкасцямі. Для таго, каб наладзіць выпуск новай мадэлі, канструктарам давалося распрацаваць дзесяткі тэхналагічных аперацый, механізаваць шэраг працэсаў.

Залаты медаль ВДНГ — заслужаная ўзнагарода за працу канструктараў. А нядаўна на завод прыйшла яшчэ адна прыемная вестка — настольная пліта атрымала дзяржаўны Знак якасці. Хутка на прылаўках магазінаў з'явіцца пліта з гэтай эмблемай.

Н. АРСКАЯ, супрацоўнік прэс-цэнтра Мінгазпрама СССР.

ТВОРЦЫ НЯБЕСНАГА БЛАКІТУ

Ліставое аконнае і вітрыннае шкло, загартаванае шкло для аўтамабільнай і трактарнай прамысловасці, пенашкло і тэрмастойкія шкляныя трубы — прадукцыя Гомельскага шклозавода імя Ламаносава, пабудаванага ў гады першай пяцігодкі. У час Вялікай Айчыннай вайны завод быў поўнацю разбураны. У руінах ляжалі вытворчыя карпусы, цёмнымі правапамі вокнаў глядзелі спаленыя жылыя дамы. Але ўжо к канцу 1945 года завод стаў выпускаць будаўнічае шкло, неабходнае для паўстаючай з попелу Беларусі. Ішлі гады, нарошчваліся магутнасці, расшыраўся асартымент прадукцыі. Завод стаў своеасаблівай лабараторыяй, дзе ў вытворчых умовах адпрацоўвалася і асвойвалася ўсё перадавое ў шкляной прамысловасці. Гэта дазволіла заводу стаць вядучым прадпрыемствам у сваёй галіне. Упершыню ў краіне і ў сусветнай практыцы завод

асвоіў у 1955 годзе вытворчасць тэрмастойкіх шкляных труб. Прадпрыемства пастаўляе шкло для важнейшых будоўляў краіны і на экспарт, у тым ліку ў ЗША. Вялікая ўвага ўдзяляецца тут пытання аховы здароўя шкловараў. У рабочым пасёлку ёсць паліклініка і бальніца, прафілакторый-санаторый, спартыўны комплекс з плавальным басейнам. Каля 270 чалавек штогод папраўляюць сваё здароўе на курортах краіны, 600 чалавек — у прафілакторый завода. Культурна-выхаваўчую работу сярод рабочых праводзіць калектыў Палаца культуры. Тут працуе першы ў рэспубліцы народны цырк. НА ЗДЫМКАХ: шклозавод сёння; помнік рабочым, якія загінулі ў час вайны; чалавек гарачай прафесіі; у прафілакторый; заняткі падрыхтоўчай групы народнага цырка. Фота і тэкст Я. КАЗЮЛІ.

ГРАМАДСТВА, МАЛАДОЕ ДУШОЙ

З 8 па 13 жніўня ў Мінску гасціла група суайчыннікаў з Канады. З імі сустракаўся і гутарыў наш карэспандэнт. Змяшчаем яго нататкі.

Я не паспела спытаць імя таго дванаццацігадовага хлопчыка, што так запаў у душу Розмары Нельсан. Для яе ён стаў увасабленнем падрастаючага пакалення Краіны Саветаў: «Такі прыгожы, ветлівы, так хораша раскаваў пра сябе і пра сяброў, пытаў пра Канаду, нават танцаваць запрасіў».

Гэтая сустрэча адбылася ў піянерскім лагэры будаўнічага трэста № 4 непалёку ад Мінска. Надвор'е ў той дзень выдалася шэрае, хмарнае. Пасля спякотных дзён раптоўна пахаладала, пайшоў нейкі восеньскі дождж. Але дзеці дружна высыпалі насустрач гасцям. Кветкі, усмешкі, словы прывітання...

Да піянерскага клуба ідзем па Алеі герояў. На стэндах — партрэты хлопчыкаў і дзяўчынак. Валодзя Дубінін, Зіна Партнова... Такімі юнымі яны засталіся назаўсёды, бо высокае званне Героя Савецкага Саюза прысвоена ім пасмяротна. Начальнік піянерлагэра Яўген Міцкевіч раскавае гасцям, што партызан Валодзя Дубінін захапіў у палон гітлераўскага генерала, Зіна Партнова была членам падпольнай арганізацыі... На вачах слухачоў — слёзы. Як не сумяшчальныя ў жыцці дзіцячыя смех і пакуты! І наколькі моцныя павінны быць перакананні, ідэалы жыцця, каб у такім юным узросце мэтанакіравана і паслядоўна змагацца за іх!

Да мяне падыходзіць Аляксей Грабянюк.

— Усіх слоў, што я ведаю, будзе мала, каб выказаць захапленне савецкай моладдзю. Мы з жонкай другі раз прыязджаем у Савецкі Саюз. Мелі магчымасць сустракацца са сваімі пляменнікамі і іх равеснікамі. Я не магу без хвалявання глядзець на гэтых хлопчыкаў і дзяўчынак, што знамяць нас з піянерскім лагэрам. Якія яны жыццядасныя, дапытлівыя, дысцыплінаваныя, наогул, добра выхаваныя! Кранае, што гісторыю сваёй краіны яны ведаюць так, быццам былі яе непасрэднымі творцамі. І, без сумнення, упішучы у яе яшчэ не адну слаўную старонку.

А яго жонка, Марыя Грабянюк, назіраючы за вясёлымі гульнямі і танцамі піянераў, зазначыла:

— Яны тут усе як адна дружная і шчаслівая сям'я. Мне б вельмі хацелася, каб усё гэта пабачыў мой унук. Госці паглядзелі канцэрт,

дзіцячай самадзейнасці, спартыўныя гульні, паганцавалі разам з гаманлівай дзетварой, зайшлі ў спальныя карпусы, ідэальны парадак у якіх падтрымліваюць самі хлопчыкі і дзяўчынікі.

На зваротным шляху ў Мінск было шмат песень (ці не ўспомнілася маладосць?) і размоў.

— У вас аб падрастаючым пакаленні дзяржава клапаціцца як родная маці, — гаварыла Роза Нельсан. — У Валгаградзе мы наведаль дзіцячы сад. Там былі зусім яшчэ маленькія дзеці, але такія таварыскія, даверлівыя.

Госці ўсюды звярталі ўвагу на даступнасць і кошт дзіцячых устаноў. Часам нават перапыталі: няўжо максімальная плата за дзіцячы сад 12 рублёў у месяц? Ці ж хапае гэтага? А, далучае дзяржава... А ў піянерскім лагэры колькі каштуе пуцёўка? Больш за 40 рублёў, тлумачыць ім, але бацькі ўносяць толькі трэцюю частку, астатняе — прафсаюз.

— Гэта вельмі правільна, — разважаў Іван Папоўчанка, — што ў вас створаны арганізацыі для дзяцей і падлеткаў. Яны садзейнічаюць правільнаму выхаванню. І пасля заняткаў у школе хлопчыку ці дзяўчыне ёсць куды пайсці — у дамах піянераў іх навучаць таксама чаму-небудзь карыснаму. А ў нас у Канадзе дзеці самі па сабе. Начытаюцца коміксаў, наглядзяцца страшэнных фільмаў па тэлевізару ды ідуць на вуліцу — кураць, хуліганяць, бываюць выпадкі, што і забіваюць. У Канадзе настаўнік за сценамі школы не можа вучню нават заўвагу зрабіць, бо невядома, чым гэта скончыцца.

— Так, мы маем шмат праблем нават з уласнымі дзецьмі, — гаворыць Рыгор Івашчанка. — У нас у групе шмат фермераў. Папытайце, чые дзеці засталіся працаваць на зямлі. А ў вёсцы, дзе мы гасцілі ў родзічаў, юнакі і дзяўчаты працуюць у калгасе механізатарамі, аграномам, заатэхнікам. Нашы дзеці яшчэ больш-менш ведаюць родную мову, а вось ужо ўнукі дык толькі забываюць да бабулі, каб панямаць папрасіць грэцкай кашы ці варэнікаў.

— Ведаеце, — усміхаецца Аніта Співак, — мы як прыехалі, то спачатку ўвечары не выходзілі на вуліцу. Бо ў Канадзе гэтыя доўгавалосыя адразу сумачку адбярочуць, а то і горш можа быць. Глядзіць сабе праз вокны, а тут такіх страхаў ніхто не ведае. Савецкія людзі спакойна гуляюць вечарамі па вуліцах, у парках. Жанчыны без усляякай асцярогі сумачкі носяць, упрыгажэнні розныя. Ну, і мы смялейшы-

мі сталі. Прыемна спакойна прайсціся вечарам па вуліцы!

— Я думаю, што ў Савецкім Саюзе такая цудоўная моладзь, таму што дзяржаву клапаціць лёс кожнага юнака ці дзяўчыны, — разважаў Міхал Варанец. — І з самых ранніх год выхаванне ў сям'і, школе і па-за ёю ідзе ў адным напрамку — ідэі добра, справядлівасці, сацыяльнай актыўнасці чалавек засвойвае не толькі з

кніг, але і з паўсядзённага жыцця. Думаю, што грамадскае выхаванне можа нават перамагчы дрэнныя сямейныя ўплыў. А ў заходнім свеце наадварот. Як ні стараецца каторая сям'я выхаваць са свайго дзіцяці чалавека, а яго засматвае асяроддзе. Трэба быць вельмі моцным, каб устрымацца ад спакусы «лёгкага жыцця». У савецкай моладзі мяне вабіць яшчэ прага да ведаў. З якім энтузіязмам яны ідуць у наву-

ку! Я сам бачыў натоўпы падступаючых ля дзвярэй інстытутаў. А мае сыны не захацелі вучыцца, хоць я іх вельмі ўгаворваў і сродкі меў. Цяпер прапаную ўнукам ісці ў вышэйшую школу, прапаную плаціць за іх — не вельмі спяшаюцца. Вось каб на гулянку грошы даў, то ўхапілі б.

— Я б яшчэ адзначыў, што ў Краіне Саветаў моладзі шмат давяраюць, і яна адчувае сваю адназначнасць перад грамадствам, — дадае Іван Казёл. — У мінскім кінаатэатры «Кастрычнік» мы глядзелі дакументальны фільм пра будаўніцтва Байкала — Амурскай магістралі ў Сібіры. Уражваюць маштабы работ. А яшчэ больш тое, што кіруюць ёю маладыя людзі. З экрана прадставілі начальніка вядлікага ўчастка — энергічны хлопец, інстытут скончыў, разважае мудра. А выглядае зусім як падлетак.

У інтэрыстаўскай праграме для нашых землякоў не было запланавана спецыяльных сустрэч з моладдзю, але гаворка на гэтую тэму разпораз узнікала зноў і зноў у самых розных месцах.

У Хатыні Аня Васіленка звярнула ўвагу на мноства дзяцей, якія групамі і па аднаму хадзілі па мемарыяльнаму комплексу з вачыма, поўнымі смутку і жалбы. Гэта былі экскурсанты з усіх куткоў Савецкага Саюза. («Ваш народ ніколі не забудзе жахаў фашызму, калі нават дзеці здольны так глыбока перажываць трагедыю былой беларускай вёскі!»).

Разглядаючы ў фаякіна-атэатра фотавыстаўку, прысвечаную Міжнароднаму году жанчыны, Паліна Івашчанка сказала:

— У Канадзе такія здымкі ніхто не змясціў бы. Там усё толькі друкуюць на вокладках ды на рэкламах прыгожых гоных дзяўчат. А ў вас людзі славяцца працай. Бачыце, жанчына з зорачкай Героя. То яна даярка. А вась там прыбабна ўсміхаецца маладая кампазітарка.

— Не ведаю, наколькі дакладна маё вызначэнне, — падвёў вынікі адной з гутарак Аляксей Грабянюк, — але я лічу, што савецкае грамадства маладое душой. Людзі тут заняты стваральнай працай, уся краіна — суцэльная новабудоўля. Нават на Паркавай магістралі ў Мінску, побач з гасцінцай «Юбілейнай», дзе я спыняўся чатыры гады назад, вырас комплекс вышынных адміністрацыйных будынкаў. Усё робіцца ў імя будучага, з перспектывай на гады. Таму так клапаціліся і ўважліва грамадства ставіцца да дзяцей, да моладзі. Ім працяваецца і развіццё пачатае ў Кастрычніку семнаццаціга года.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

Знаходжанне суайчыннікаў з Канады ў нашай краіне было насычана падзеямі і сустрэчамі. Госці пабывалі ў Валгаградзе, Сочы, Маскве, Львове, Кіеве, Ленінградзе. Многія выязджалі ў родныя вёскі, сустракаліся з родзічамі ў гарадах.

— Я была вельмі кранута сустрэчай з цёткай, — усхвалявана гаварыла Аня Васіленка. — Яна так падобна на нябожчыцу-маці. Паплакалі мы з цёткай і ад радасці сустрэчы, і ад жалю... У дзяцінстве маці нам шмат раскавала пра сваю радню, але толькі цяпер, калі сталі дарослымі, мы адчулі сапраўдную тугу па бацькоўскай зямлі. І вась паехалі паглядзець. Мы з сястрой Насцяй удавіх. Уражанняў маем — за дзень не пераказаць. У Мінску суайчыннікі аглядзелі памятныя мясціны, наведаль мундэй Вялікай Айчыннай вайны, усклалі кветкі ў Хатыні, папілі сцюдзёнай вады з крынічкі ў Вязынцы, на радзіме народнага паэта Беларускай Янкі Купалы. У піянерскім лагэры ў Зялёным госці сустракаліся з савецкай дзетварой, у санаторыі «Крыніца» ў Ждановічах яны пазнаёміліся з нашай сістэмай аховы здароўя.

НА ЗДЫМКАХ: суайчыннікі з Канады ў Хатыні і ў санаторыі «Крыніца».

ЛЕНІНСКАЯ ПАЛІТЫКА МІРУ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

ўзброеных канфліктаў. Вынікі нарады адкрываюць новыя магчымасці для далейшага расшырэння і актывізацыі ўсебаковага супрацоўніцтва еўрапейскіх дзяржаў у галіне эканомікі, навукі, тэхнікі, аховы навакольнага асяроддзя і ў іншых сферах эканамічнай дзейнасці, як і ў гуманітарных пытаннях — развіцці абменаў у галіне культуры, асветы, інфармацыі, кантактаў паміж людзьмі, супрацоўніцтва ў агульнаеўрапейскім маштабе пры захаванні законаў і традыцый кожнай краіны. Тым самым будзе адбывацца ўмацаванне ўзаемаразумення паміж дзяржавамі і народамі. У той жа час гэта дазволіць усім народам кантынента больш паспяхова і рацыя-

нальна выкарыстоўваць матэрыяльныя і духоўныя каштоўнасці, якія знаходзяцца ў іх распарадкаванні.

Палітбюро ЦК КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР заявілі, што яны зыходзяць з таго, што ўсе дзяржавы, прадстаўленыя на нарадзе, будуць ажыццяўляць дасягнутыя дамоўленасці. Што датычыць Савецкага Саюза, то ён стане дзейнічаць менавіта так, бо гэтыя дамоўленасці адпавядаюць прынцыпам мірнага суіснавання і міжнароднага супрацоўніцтва, міру і свабоды народаў, якія былі выпрацаваны ў. І. Леніным і якія Савецкая дзяржава адстойвае на працягу ўсяго свайго гістарычнага шляху.

«Лінія нашай партыі і дзяржавы ў міжнародных справах добра вядома, —

гаворыў Генеральны сакратар ЦК КПСС таварыш Л. І. Брэжнеў на сустрэчы з выбаршчыкамі Баўманскай выбарчай акругі Масквы. — Яна выцякае з самой прыроды сацыялізму і цалкам падпарадкавана інтарэсам мірнай стваральнай працы савецкіх людзей і нашых братоў у сацыялістычных краінах. Будучы паслядоўна класавай, яна служыць справе міру, свабоды і аспеці ўсіх народаў, справе іх нацыянальнай незалежнасці і сацыяльнага прагрэсу, адпавядае інтарэсам самых шырокіх мас ва ўсім свеце».

Уся дзейнасць нашай партыі, яе Цэнтральнага Камітэта, Палітбюро ЦК і асабіста таварыша Л. І. Брэжнева накіравана на ажыццяўленне гэтых высакародных мэт. У дакуменце «Аб выніках На-

рады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе» падкрэсліваецца выдатны ўклад Леаніда Ільіча Брэжнева ў ажыццяўленне знешнепалітычнага курса Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, у выпрацоўку і рэалізацыю Праграмы міру, што адыграла велізарную ролю ў справе дасягнення разрядкі напружанасці. Яго мэтанакіраваная і кіруючая няспынным клопам аб міры на зямлі дзейнасць, указваецца ў дакуменце, мела важнае значэнне для склікання і паспяху агульнаеўрапейскай нарады. Нашы партыя, савецкі народ высока цэнзяць гэту актыўную самаадданую дзейнасць выкаваючы поўнае адабрэнне выступленню таварыша Л. І. Брэжнева на нарадзе ў Хельсінкі.

Шырокія слаі сусветнай грамадскасці

Больш за ўсё розных дапаможнікаў, зразумела, па сучаснай беларускай літаратурнай мове. Самым значным сярод іх з'яўляецца «Курс сучаснай беларускай літаратурнай мовы» ў трох кнігах (1957, 1959, 1961), падрыхтаваны мовазнаўцамі ў Акадэміі навук БССР. Грунтоўны таксама дапаможнік — «Курс сучаснай беларускай мовы» (1974, папярэднія выданні — 1958, 1961) П. Юр'ялевіча. Спецыяльныя дапаможнікі па граматыцы беларускай літаратурнай мовы — гэта «Уводзіны ў граматыку беларускай мовы» (1969), «Лекцыі па беларускай марфалогіі» (1975) і іншыя кнігі П. Шубы, «Граматыка беларускай мовы» (1974) Л. Бурака, «Сінтаксіс сучаснай беларускай мовы» (1969) М. Яўневіча і П. Сцяцко, «Параўнальная граматыка рускай і беларускай моў» (1962, 2 выд. 1972) М. Гурскага і інш. Створаны таксама спецыяльныя навучальныя і практычныя дапаможнікі па правапісу і пунктуацыі беларускай мовы — «Беларускі правапіс» Я. Кама-роўскага (1965, 2 выд. 1972), «Сучасная беларуская пунктуацыя» Г. Ключава і А. Юрэвіча (1966, 2 выд. 1972), «Пунктуацыя беларускай мовы» Л. Бурака (1969).

Папулярным дапаможнікам па культуры мовы з'яўляецца «Роднае слова» Ф. Янкоўскага (1967, 2 выд. 1972). Ён жа складальнік дапаможніка па культуры вуснай мовы — «Беларускае літаратурнае вымаўленне» (1970, папярэднія выданні — 1960, 1961). Цікавы практыкум па культуры вуснай мовы — «Выразнае чытанне» Ф. Каляды (1970). Выдадзены дапаможнік «Практычная стылістыка беларускай мовы» М. Цікоцкага (ч. I, 1962, ч. II, 1965) і некаторыя іншыя.

Трэба адзначыць таксама, што ў нас цяпер досыць разнастайныя і школьныя падручнікі па беларускай мове. Разам з заслужанымі «ветэранамі школы» — «Граматыкай беларускай мовы» М. Жыркевіча і А. Карзона (выд. з 1946 па 1955), потым «Падручнікам беларускай мовы» М. Жыркевіча (выд. з 1955 па 1970) на кніжных паліцах настаўнікаў і выкладчыкаў беларускай мовы

стаяць спецыялізаваныя падручнікі беларускай мовы для сярэдняй школы, для тэхнікумаў, вышэйшых навучальных устаноў, для самастойных заняткаў, разнастайныя зборнікі практыкаванняў.

Для выкладання курса беларускай дыялекталогіі і для навуковага знаёмства з нашай традыцыйнай народнай мовай дыялектолагі Акадэміі навук БССР падрыхтавалі грунтоўныя вучэбныя дапаможнікі «Нарысы па беларускай дыялекталогіі» (1968) і зборнік узораў гаворак Беларусі — «Хрэстаматыя па беларускай дыялекта-

першая частка яго (1967), падрыхтаваная А. Жураўскім, прысвечана разгляду гісторыі старой пісьмовай мовы беларусаў, а другая частка (1968), напісаная групай мовазнаўцаў, — гэта нарысы гісторыі распацоўкі норм і развіцця нашай літаратурнай мовы.

Выпушчаны таксама дапаможнікі па гісторыі пісьма (М. Паўленка, 1965), па агульнаму мовазнаўству (Б. Касоўскі, 1968; А. Супрун, 1971), некалькі практычных падручнікаў па рускай мове. Аднак вывучэнне рускай і іншых моў у Беларусі забяспечваецца вучэбнай

саюжных навуковых зборніках, часопісах, газетах.

Усё, што было тут адзначана і ўпамянута пры пераліках, — гэта галоўнае з таго, што зроблена ў нашым мовазнаўстве за пасляваеннае трыццацігоддзе для забеспячэння пісьмовага і вуснага функцыянавання і пашырэння беларускай мовы, а таксама іншых моў у рэспубліцы. Такая разнастайнасць даведачнай і навучальнай мовазнаўчай літаратуры, у прыватнасці, па беларускай мове, сведчыць аб вялікай увазе беларускай лінгвістыкі да нашага сучаснага грамадскага моўнага развіцця. Але разам з тым гэта ў нейкай меры прадыхтавана і патрэбамі моўнай практыкі, з'яўляецца вынікам дастаткова выразнага разумення тых складаных працэсаў, якія адбываюцца ў моўнай рэчаіснасці ў пасляваенныя гады. Зусім відавочна, у прыватнасці, што колішнія натуральныя спосабы моўнай адукацыі людзей з дзедам і бабкай у якасці асноўных аўтарытэтаў па мове зараз уступаюць месца школьнаму (і дашкольнаму) вывучэнню моў і розным іншым спецыяльным відам моўнай падрыхтоўкі з дапамогай прафесійных мовазнаўцаў — настаўнікаў, выхавальнікаў, а таксама і з дапамогай спецыяльнай навукова-метадычнай літаратуры. У тым ліку і пры навучанні роднай мове.

У цэнтры асаблівай увагі нашай лінгвістыкі ў бліжэйшы час з праблем моўнай практыкі ў рэспубліцы будзе, відавочна, культура мовы, барацьба за чысціню і дасканаласць валодання роднай і рускай мовамі, за дасягненне вышэйшых відаў і форм сучаснага полілінгвізму. Гэтага патрабуе моўная рэчаіснасць у рэспубліцы, адзінства і ўзаемаадносін беларускага народа з народамі нашай шматнацыянальнай сацыялістычнай дзяржавы, а таксама сацыялістычных краін, усё ўзрастаючыя міжнародныя сувязі і кантакты — адным словам, жыццё.

(Працяг будзе).
Аляксандр КРЫВІЦКІ,
кандыдат філалагічных навук.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І МОВАЗНАЎСТВА НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ

логіі» (1962). Створаны таксама добры падручнік для студэнтаў «Беларуская дыялекталогія» (1969) Э. Блінавай і Е. Мяцельскай.

Многа розных арыгінальных і карысных вучэбных дапаможнікаў створана і па гісторыі беларускай мовы. Гэта акадэмічныя «Нарысы гісторыі беларускай мовы» (1957) і «Хрэстаматыя па гісторыі беларускай мовы» (ч. I, 1961, ч. II, 1962), «Гістарычная граматыка беларускай мовы» Ф. Янкоўскага (ч. I, 1974), «Гістарычная лексікалогія беларускай мовы» (1970), падрыхтаваная мовазнаўцамі АН БССР, «Практыкаванні і матэрыялы па курсу гісторыі беларускай мовы» (1969) М. Булахава. Вельмі грунтоўны дапаможнікі ёсць зараз па гісторыі нашай літаратурнай мовы (і старой і новай). Гэта «Гісторыя беларускай мовы» (1963, 1 выд. — 1960) Л. Шакуна і акадэмічны дапаможнік з той жа назвай:

літаратурай пераважна агульнанавуковымі лінгвістычнымі і навукова-метадычнымі ўстановамі і арганізацыямі. Праўда, нашы лінгвісты з цікавасцю адносяцца да «іншамоўных праблем» сучаснага моўнага будаўніцтва ў рэспубліцы. Пра гэта красамоўна сведчаць ужо нават сваімі назвамі, напрыклад, акадэмічны зборнік артыкулаў «Пытанні мовазнаўства і метадыкі выкладання моў» (1965), зборнік паведамленняў «Павышэнне эфектыўнасці вывучэння моў у школе» (1974), выпушчаныя ў сувязі са спецыяльнай навукова-метадычнай канферэнцыяй па адпаведных пытаннях, праведзенай у Інстытуце педагогікі пры Міністэрстве асветы БССР, кніжка «Лінгвістычныя асновы изучения граматыкі рускога языка в белорусской школе» А. Супруна (1974), шматлікія артыкулы нашых выкладчыкаў рускай і замежных моў, апублікаваныя ў рэспубліканскіх і

З рук у рукі пераходзіць трубка, на канцы якой выраб паступова набывае патрэбную форму. Нараджаюцца вядомыя вырабы нёманскіх умельцаў. ...Шклозаводу «Нёман» — 100 год. А ён з дня ў дзень маладзее. Расце рабочая змена, будуюцца новыя цэхі, ручная праца саступае дарогу тэхніцы. Расце і маладзее і пасёлак шкловараў — Бярозаўка.

НА ЗДЫМКУ: вырабы шклозавода «Нёман». Фота І. ЮДАША.

СИОНСКИЕ БЛИЗНЕЦЫ

(Окончание.
Начало на 5-й стр.)

го кодекса. Она тоже, между прочим, поняла, что ее миссия не увенчалась успехом. И вот в бессильной злобе, не зная, чем отомстить гостеприимным ленинградцам, президентша Вайсман напакостила в своем номере перед тем, как уехать на аэродром. Я не ошибся в слове. Вот выдержка из копии акта административной гостиницы «Октябрьская», переданного генеральному консулу США в Ленинграде: «Перед отлетом из Ленинграда американская туристка Инес Вайсман оставила свой номер в антисанитарном состоянии. Она отправила в нем свои естественные надобности и размазала экскременты по ковру... Свинство, не правда ли? Противно об этом писать. Но что поделаешь, если вот такие деятели стоят во главе «объединенных комитетов в защиту советских евреев!» Так сказать, «лучшие» представители международного сионизма...

Нет, мы никогда не смешивали сионистов и евреев. Евреи — отнюдь не сионисты, и не все сионисты — евреи по национальности.

Кстати, в США в настоящее время создается новый «комитет», который, как об этом сообщила все та же миссис Вайсман, будет объединять представителей как сионистских организаций, так и других националистических, религиозных и прочих группировок, «выступающих против Советского Союза». Короче говоря, хоть черт с рогами, лишь бы на визитной карточке было начертано: «антисоветчик».

Сионистские эмиссары пытаются лезть в Советский Союз, как тараканы, через все щели. Особенно активно используют они для своих целей международный туризм. Туристы-сионисты появляются в разном обличье, но цель у них одна: разжигание националистических и эмиграционных настроений, распространение антисоветской и сионистской литературы, а также выполнение других, более «деликатных» миссий...

18 января этого года радиостанция «Голос Америки», а вслед за ней английская «Би-би-си» передали очередное «сенсационное» сообщение о том, что «из Советского Союза выдвори-

ли двух молодых евреев в связи с их намерением добровольно отбыть наказание за доктора Штерна...» «Голос Америки» оказался даже более объективным по сравнению со своим радиоколлегой, добавив, что «доктор Штерн был обвинен советским судом во взятках и небрежном лечении пациентов».

Действительно, жил-был в городе Виннице некий Михаил Исаевич Штерн. И не только жил, но и занимал пост заведующего областным эндокринологическим диспансером, не имея на это никаких оснований. Короче говоря, это был самый настоящий мошенник с большими коммерческими способностями. Он брал взятки, торговал ворованными лекарствами и обманывал тяжелобольных людей, берясь за «частное» лечение разных хворей, в которых не разбирался. За весь этот комплекс действий, подтвержденных во время следствия показаниями более пятидесяти свидетелей, гражданин Штерн был осужден советским судом.

Но вот нашлись за океаном добродоты, которые решились спасти «невинную жертву». Американский студент Фройнд Джиллад и английский студент Иозеф Эли — этаких два лохматых юнца явились в приемную Министерства внутренних дел в Москве и выразили пожелание, чтобы их посадили в тюрьму вместо Штерна, разделив срок осужденного «на двоих». Из неумной провокационной затеи ничего, естественно, не вышло. Даже корреспондент американского агентства Ассоши-

эйтед Пресс и тот был вынужден констатировать, что вся эта история напоминает голливудский сюжет и является не чем иным, как погоней за известностью... В конечном итоге даже он пришел к выводу, что с «молодыми людьми» обошлись корректно.

Корректно обошлись и с американскими туристами Джеймсом Лендом, Франком Уинстоном, Жаклин Хоуп, Ричардом Валерианом и Джекем де Лорс, которые прибыли в Советский Союз в составе группы туристов «Ассоциация адвокатов из Калифорнии». Указанные деятели ворвались в здание Верховного Суда РСФСР, где проходил процесс над одним еврейским националистом, и стали требовать своего «участия в процессе». Они скандалили, кричали, нецензурно бранились, оскорбляли советских людей. Их вежливо попросили покинуть здание суда, хотя могли бы, например, сразу не пустить в чемоданах этих «туристов» были обнаружены сионистские брошюры, списки адресов советских граждан и другие отнюдь не туристические предметы... Кстати, скандально-мерзостное поведение сионистов вызвало гнев остальных американских туристов этой группы. Известный калифорнийский адвокат Лайт заявил, например: «Не все в вашей стране мне нравится, и вообще я не сторонник коммунизма. Я приехал в Советский Союз как турист и программой своего пребывания удовлетворен. Но в нашей группе были люди, которые сами не знают,

чего хотят, и мне, как адвокату, стыдно за их поведение на территории иностранного государства. Я не знаю имени такого адвоката, как Уинстон, и если он значится в списке адвокатов, то буду ставить вопрос об его исключении, ибо он позорит честь американского адвоката».

Вот именно, позорит. Позорят все эти, так сказать, «туристы», которые занимаются черным делом сионистской пропаганды, интригуют, соблазняют, уговаривают.

Кстати, о туристах. Нет, не о тех, которые приезжают посмотреть на нашу страну и познакомиться с советским народом, а о «туристах» с двойным дном. Не пора ли как-то ограничить их деятельность? Этот вопрос был задан во время недавней пресс-конференции, проводившейся в «Интуристе». «Подобная деятельность, — ответили руководители этой организации, — несовместима с задачами, стоящими перед туризмом, является вмешательством во внутренние дела нашего государства и впредь будет решительно пресекаться советской страной как в отношении исполнителей враждебных акций, так и в отношении туристических фирм, по линии которых приезжают указанные лица».

Вот именно об этом мы хотели бы еще раз напомнить «сионским близнецам», прежде чем они поднимутся по трапу самолета, парохода или другого средства передвижения в составе очередной туристической группы.

Олег БАРСОВ.

ТАБЕ СВАЮ ПЕСНЮ СКЛАДАЮ

Песня, як цяжкі ўзды, вырываецца з грудзей жанчыны, журботныя словы, поўныя суму і крыўды на цяжкі лёс, пяюцца працягла, з надрывам:

**Зялёная вівіна
З-пад корана выйшла.
Не дай мяне, мама,
Дзе я непрывычна...**

Чыя змарнелая душа не вытрымала гэткага адчаю і тугі і разліла іх у мелодыі песні? Невядома. Было гэта ў даўніну, толькі песня жыве па сённяшні дзень, хаця змест яе даўно стаў архаічным, так што вясковым песенніцам даводзіцца часта тлумачыць яго сваім дочкам.

Неписьменны аўтар не змог запісаць свой твор, назваць сваё імя, таму песня прыйшла да нас як фальклорная.

Пасля рэвалюцыі з'яўляюцца песні, аўтары якіх ужо вядомы. У канцы 30-х гадоў, напрыклад, атрымала шырокую вядомасць у рэспубліцы песня «Калгасная вясенняя». Музыку і тэкст яе напісаў загадчык Прысінкаўскай хаты-чытальні, кіраўнік калгаснага хору Павел Шыдлоўскі.

У гады Вялікай Айчыннай вайны ў партызанскіх атрадах нарадзіліся песні, якія сталі баявымі памочнікамі народных месціцаў, усялялі ў іх веру ў хуткую перамогу над фашызмам.

Закончылася вайна, і былыя салдаты і партызаны вярнуліся да мірнай працы. Творчая дзейнасць кампазітараў-аматараў пачала набываць новыя рысы. Пры рэспубліканскім і абласных дамах народнай творчасці стварыліся аб'яднаны самадзейных кампазітараў. Іх творы шырока распаўсюджваюцца ў гуртках самадзейнасці, пачынаюць уваходзіць у рэпертуар прафесійных выканаўцаў, становяцца папулярнымі ў народзе, як, напрыклад, песня Рыгора Галавасцікава «Любы зоры залацістыя».

Добрай традыцыяй сталі сустрэчы самадзейных кампазітараў з кампазітарамі-прафесіяналамі на рэспубліканскіх семінарах. На іх выступаюць вядомыя музыканты рэспублікі, прафесары Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, музыказнаўцы, крытыкі, паэты-песеннікі. Першы семінар быў арганізаваны ў 1950 годзе Рэспубліканскім домам народнай творчасці. З усіх куткоў Беларусі з'ехаліся на семінар 25 кампазітараў-аматараў. Акрамя творчых сустрэч, на семінарах былі наладжаны канцэрты з твораў кампазітараў-аматараў, у якіх упершыню прагучалі песні «Табе, Беларусь» Н. Ларкова, «Возера Нарач» М. Шуміліна, «Наш Нёман» П. Шаўко і многія іншыя.

У пачатку 50-х гадоў з'яўляюцца і першыя публікацыі песень кампазітараў-аматараў у газетах, часопісах. А ў 1953 годзе ў свет выйшаў зборнік «Сучасныя беларускія песні», сярод якіх былі: «Ідуць дзяўчаты ў поле» М. Шуміліна на словы А. Русака, «Ураджайная» П. Шыдлоўскага і іншыя.

Зараз у рэспубліцы больш за семдзесят кампазітараў-аматараў. Савецкая дзяржава пастаянна клапаціцца аб таленавітых музыкантах-самародках. Традыцыйнымі сталі абласныя і рэспубліканскія семінары, кансультацыі з вядучымі майстрамі беларускай песеннай музыкі Д. Лукасам, І. Лучанком, Д. Камінскім, І. Кузняцовым, К. Цесаковым і інш. лепшыя песні аматараў набываюцца Рэспубліканскім домам народнай творчасці, распаўсюджваюцца ў самадзейных і прафесійных калектывах.

Адзін з вядучых беларускіх кампазітараў Юрый Семяняка пачынаў свой творчы шлях як кампазітар-аматар. Дэмабілізаваўшыся з арміі пасля Вялікай Айчыннай вайны, ён доўгі час працаваў канцэртмайстрам Беларускага ансамбля песні і танца ў Гродна, які потым быў рэарганізаваны ў Дзяржаўны хор БССР і пераведзены ў Мінск. У гэтым калектыве Ю. Семяняка і

пачаў пісаць першыя песні. У 1951 годзе адбылася значная для яго сустрэча з вядомым беларускім кампазітарам Рыгорам Пукстам, які, пазнаёміўшыся з песнямі маладога кампазітара, параў яму ісці ў кансерваторыю для вывучэння кампазіцыі. Асабліва вялікае ўражанне было ў Пукста ад песні «Ой, шумяць лясы зялёныя» на словы А. Сіткоўскага, якая ў хуткім часе стала вельмі папулярнай. Юрый Семяняка скончыў кансерваторыю па класу кампазіцыі А. Багатырова. Зараз гэта адзін з вядучых кампазітараў рэспублікі, аўтар некалькіх опер, аперэт, кантат, музыкі да тэатральных пастановак, кінафільмаў, твораў для сімфанічнага і народнага аркестраў, і, вядома, аўтар мноства любімых у народзе песень.

Шырока і разнастайна адлюстроўваюць у сваёй творчасці сучаснае жыццё самадзейныя кампазітары. І ў кожнага з іх свой почырк. Адны ствараюць лірычныя песні, іншым больш па душы жартоўныя. Але амаль у кожнага ёсць песня пра тыя мясціны, дзе ён нарадзіўся і вырас, песня пра свой родны край. На гэтыя песні іх натхняе вялікая любоў да красы лясоў, палёў і азёр Беларусі, яе гарадоў. Варта нагадаць «Гродзенскі вальс» Аляксандра Шыдлоўскага, «Песню пра Полацк» Мікалая Пятрэні, «Брэст родны» Дзмітрыя Васільева, «Песню пра Віцебск» Марка Зеланкевіча, «Мой клецкі край» Міхаіла Кашубы, «Рэчыцкую лірычную» Мікалая Коншына. І, зразумела, у песнях самадзейных кампазітараў апыаецца наша сталіца — цудоўны Мінск. Яму прысвячаюць свае творы Павел Ахраменка, Барыс Віташнеў, Раман Гуськоў, Усевалад Жукоўскі.

Творчым стымулам для кампазітараў-аматараў з'яўляецца папулярнасць іх песень, выкананне ў лепшых калектывах мастацкай самадзейнасці. Многія аматары самі кіруюць такімі калектывамі. Напрыклад, народным хорам панчошна-трыкатажнай фабрыкі «КІМ» у Віцебску кіруе Віктар Гарбатыўскі, народны ансамбль песні і танца «Брэстчанка» ўзначальвае Сяргей Любчук, хор народнай песні Мінскага трактарнага завода — Уладзімір Журавіч. Мастацкім кіраўніком вядомага ў нашай рэспубліцы народнага ансамбля песні і танца ў Маладзечна з'яўляецца кампазітар Іосіф Сушко. Гэты выдатны калектыв толькі за апошні час пабываў з выступленнямі ў Літве і ў Балгарыі. У яго багатым і разнастайным рэпертуары ёсць і песні кіраўніка: «Слаўся, народ беларускі!» і «Заспявала радасць» на словы Адама Русака, «А мне ў ішчасце верыцца» на словы Алеся Ставера, «Што ж ты мне сэрца параніў» і «Звездай мой край» на словы Ніны Тарас.

Песні кампазітараў-аматараў выконваюць і артысты-прафесіяналы: салісты беларускага тэлебачання і радыё, дзяржаўнай філармоніі. Часта спявае песні самадзейнага кампазітара з Брэста Альфрэда Шутава салістка філармоніі заслужаная артыстка БССР Вольга Шутава. Папулярны вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры» пад кіраўніцтвам заслужанага артыста БССР Уладзіміра Мулявіна запісаў на радыё і на грамплацінку песню кампазітара Мікалая Пятрэні з Полацка «Ручнікі». З вялікай любоўю выконваюцца песні самадзейных кампазітараў Яўгена Ціхановіча, Віктара Аўчыніківа, Паўла Шыдлоўскага ў Дзяржаўным народным хоры БССР.

У розных месцах — на заводах і фабрыках, у школах, інстытутах і дамах культуры працуюць самадзейныя кампазітары рэспублікі. Усіх іх аб'ядноўвае вялікая любоў да музыкі, імкненне бескарысліва дарыць людзям свой талент, жаданне выказаць у песні сваю любоў да Радзімы.

Валянціна ТРАМЫЦКАЯ.

Вялікай папулярнасцю карыстаецца прадукцыя Верхнядзвінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў. Народныя ўмельцы вышываюць ручнікі, ткуць абрусы і вырабляюць карункавыя сурвэткі, сувеніры.

НА ЗДЫМКУ: народныя ўмельцы Соф'я ПЯТКОўСКАЯ (злева) і майстар участка народных промыслаў Яўгенія МАЛЕЙ. Работы С. Пяткоўскай адзначаны дыпламам і медалём ВДНГ СССР.

ГАНАРОВЫ ГРАМАДЗЯНІН СЛІВЕНА

БЕЛАРУСКАМУ ПІСЬМЕННІКУ ІВАНУ НОВІКАВУ ПРЫСВОЕНА ЗВАННЕ ГАНАРОВАГА ГРАМАДЗЯНІНА БАЛГАРСКАГА ГОРАДА СЛІВЕНА.

На чырвонай стужцы — чатырохвугольны медаль з выразна выведзенымі словамі: «Ганаровы грамадзянін». На адваротным баку фігура конніка. Поклічам трубы ён абвясчае перамогу.

— Выканаўчы камітэт народнага савета Слівена, — урачыста чытаў мэр Іван Крысцей, — удастойвае лейтэнанта Новікава Івана Рыгоравіча звання ганаровага грамадзяніна і ўзнагароджвае яго залатым знакам горада.

...А ўпершыню ўбачыў ён Слівен яснай асенняй раніцай 1944 года, калі на чале групы разведчыкаў прыбыў сюды на запыленай ад доўгага маршу машыне. Горад пры з'яўленні савецкіх воінаў напоўніўся радаснымі воклічамі. Машыну паланілі дзяўчаты з кветкамі. Усюды былі радасныя, ззяючыя ад шчасця твары.

Але разведчыкаў прыспешвала вайна, трэба было рухацца далей...

Доўгія гады шукалі жыхары Слівена савецкіх салдат, якія першыя ўступілі ў іх горад. І аднойчы ў Мінск у адрас Івана Новікава прыйшло пісьмо. Потым пісьмы сталі прыходзіць часцей і часцей. Балгарскія сябры пісалі, як вырас і расквітнеў іх горад, аб тым, што ніколі не забудуць яны савецкіх братоў-вызваліцеляў.

«Прыязджайце да нас, таварыш лейтэнант, — клікалі пісьмы. — Вы зусёды будзеце для нас самым дарагім і жадамым госцем».

Таварыш лейтэнант... Так звярталіся да яго трыццаць гадоў назад у Румыніі і Балгарыі, у Венгрыі, Югаславіі і Аўстрыі — усюды, куды толькі не прыводзілі яго дарогі вайны. А цяпер Іван Новікаў — вядомы беларускі пісьменнік, лаўрэат Дзяржаўных прэмій БССР, заслужаны дзеяч культуры Беларусі. І кожная кніга яго зноў уваскрашае перад намі адвагу і мужнасць савецкіх людзей.

НЕЗВЫЧАЙНАЯ ЦІКАВАСЦЬ

Чатыры тысячы трыста пяцьдзесят пяць вечароў у сезоне 1973 года ішлі на падмостках розных тэатраў краіны п'есы «Трыбунал», «Зацюканы апостал» і «Таблетку пад язык» вядомага беларускага драматурга Андрэя Макаёнка, — такую лічбу прыводзіць часопіс «Тэатр» у сваім традыцыйным аглядзе тэатральных рэпертуараў.

Акрамя гэтага, адзначана камедыя М. Матукоўскага «Амністыя», якая ставілася на сцэнах 53 тэатраў 779 разоў. Удзельнік абароны цытадэлі над Бугам у 1941 годзе Алесь Махнач напісаў драму паводле незабытых падзей вайны — «Гаўрошы

Брэсцкай крэпасці». Яна пастаўлена ў сямі тэатрах і вытрымала 198 прадстаўленняў. «Несцерка» і «Шудоўная дудка» Віталія Вольскага збіралі глядачоў у 1973 годзе звыш пяцісот разоў. У спісе самых папулярных назначаны таксама творы А. Маўзона і В. Зіміна, які працуюць зараз рэжысёрам Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра. 152 разы ўздыхалася заслона перад Купалаўскімі «Прымакамі».

Гэтыя лічбы сведчаць пра вялікую цікавасць дзеячай сцэнічнага мастацтва і глядачоў да драматургічнай творчасці пісьменнікаў нашай рэспублікі.

Каля сямі з паловай тысяч акцёраў, рэжысёраў, клубных работнікаў, мастакоў падрыхтаваў за трыццаць год свайго існавання Мінскі тэатральна-мастацкі інстытут.

НА ЗДЫМКУ: шліфуюць сваё майстэрства будучыя мастакі.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

У БЕЛАРУСІ налічваецца больш за дзесяць тысяч азёр. Адно з цікавейшых і прыгажэйшых сярэд іх — возера-легенда Свіцязь. Знаходзіцца яно ў Гродзенскай вобласці, амаль у цэнтры Навагрудскага ўзвышша. Плошча возера невялікая, крыху больш за 170 тысяч гектараў. Форма акруглая, глыбіня дасягае 15 метраў. У Свіцязь не ўпадае ні адна рэчка. Узровень вады падтрымліваецца выключна за кошт атмасферных ападкаў і жыўленнем грунтовымі водамі. Выцякае з возера невялікая рачулка — Свара-тоўка.

Вада ў Свіцязі крышталінай чысціні і вельмі празрыстая, прыемная на смак. Па колеру яна зеленаватая з пяшчотна-блакітным адценнем. У ясныя сонечныя дні дно праглядаецца на значнай глыбіні. Яно выслана пяском, і толькі на вялікіх глыбінях ёсць донныя адкладанні — карычневы іл.

На думку вучоных, возера Свіцязь карставага паходжання. Яно ўтварылася ў выніку правалу чацвярцічных адкладанняў вапнякоў у падземныя пустоты.

З возерам звязана шмат паданняў і легенд, матэрыял якіх паслужыў Адаму Міцкевічу пры напісанні балады «Свіцязь» і «Свіцязянка». Дарэчы, мясціны гэтыя — радзіма вялікага польскага паэта. Адам Міцкевіч нарадзіўся на хутары Завоссе непадалёку ад вёскі Шчорсы. Тут прайшлі дзіцячыя і юнацкія гады паэта. Ужо будучы студэнтам Віленскага ўніверсітэта, Міцкевіч часта бываў на Свіцязі.

Існуе легенда, што на дне возера знаходзіцца цэлы го-

рад, які праваліўся па малітвах безабаронных старых, жанчын і дзяцей у час варожага асады. У баладзе «Свіцязь», якую А. Міцкевіч прысвяціў брату каханай ім дзяўчыны — Міхасю Верашчаку, паэт перадае тую легенду. Яе расказвае паэту злоўленая невадам русалка. (Захавалася шмат паданняў пра азёрных русалак, якіх завуць тут «свіцязянкамі»). А прыгожыя «цар-кветкі», што

археалаг Завіша рабіў тут раскопкі. Былі знойдзеныя нямала цікавых рэчаў нашых старажытных продкаў — у асноўным каменныя наканечнікі да стрэл, каменныя сякеры і нажы, якія ўжываліся для працы і палявання. Раскопкі вядуцца і зараз. Курганы хаваюць яшчэ шмат таямніц і чакаюць сваіх даследчыкаў.

У 1970 годзе возера Свіцязь абвешчана дзяржаўным

ГЛЯНУЦЬ НА ВОЗЕРА ЗБЛІЗКУ...

шчодро цвітуць па берагах — гэта нібыта былыя абаронцы горада).

Сапраўды, раслінны свет возера дзівосны. Ёсць тут рэлікты: лабелія Дортмана, палушнік азёрны, наяда гібакія, прыбарэжнік аднакветкавы.

У возеры цудоўна адчувае сябе малюск планорбіс стэльмахцікус, які вядомы толькі ў вадаёмах Францыі, Бельгіі і Германіі. Гэта яшчэ адна загадка возера, якую трэба разгадаць вучоным.

У наваколлі возера ляжыць мноства старажытных курганаў. Яшчэ ў 1871 годзе

ландшафтным заказнікам. Разам з ахоўнымі лясамі плошча заказніка складае каля 1 000 гектараў.

Зялёным колам акружае возера лясны масіў. Гэта змешаныя насаджэнні з дубу, елкі, граба, ясеня, клёна. Яны перамяжваюцца з даволі частымі саснянкамі, альшанікамі, бярознікамі, утвараючы каля 25 розных тыпаў лесу. Лясныя мясціны багатыя чарніцамі, суніцамі, брусніцамі, грыбамі. На навакольных лугах растуць цікавыя насякомаядныя расліны — расіца круглалістая і тлушчанка звычайная. Яны падобны адна на адну па форме свайго існавання. Тлу-

шчанка звычайная, напрыклад, цвіце сінявата-фіялетавамі кветкамі ў маі-чэрвені. Прадаўгаватыя мясістыя лісты пакрыты валаскамі, якія здольны выдзяляць ліпучую вадкасць. Пры раздранні паверхні ліста ён скручваецца і мошкі ці камар аказваюцца ў лавушцы. Калі ўсе пажыўныя рэчывы з насякомага засвоены, ліст разгортваецца і прымае звычайны выгляд.

У лясных вільготных зарасніках сустракаюцца рэдкія архідэі. Яны здзіўляюць сваёй рознакаляровасцю і з'яўляюцца сапраўдным прыгажэннем нашай беларускай флоры. Тут і жоўтыя, і ружовыя, і пурпуровыя, і карычневыя, і іншыя колеры з вельмі цікавымі спалучэннямі. Маюць вельмі прыемны, тонкі, насычаны пах. Развіццё архідэі даволі маруднае. Іншыя зацвітаюць толькі праз 15—18 гадоў.

Прыгожы і самабытны свіцязянскі край! Працавітыя людзі множаць багацце яго сваёй плённай працай. Старажытны Навагрудак, заснаваны ў XII стагоддзі, курортны мясціны вабяць шмат турыстаў. Даўнейшае замчышча, музей А. Міцкевіча, архітэктурныя каштоўнасці, турысцкая база і дом адпачынку робяць падарожжа на Навагрудчыну цікавым і прыемным

Паэт пісаў:

Калі навагрудскія
ўбачыш прасторы,
Ракітнік разгалісты, нізкі,
Каня супыні ля
Плужынскага бору,
Каб глянуць на возера
зблізку...

І. ГАРАНОВІЧ,
М. ПІКУЛІК.

Брэст. Уваход у краязнаўчы музей.

РЭКОРДЫ У ЖЭНЕВЕ

У Жэневе на юнацкім чэмпіянаце Еўропы па плаванні і скачках у ваду ўпершыню за ўсю гісторыю беларускага плавання на еўрапейскі п'едэсталь гонару ўзняўся спартсмен з нашай рэспублікі. Магіляўчанін І. Мікалуцкі заваяваў сярэбраны медаль у плаванні на 100 метраў на спіне. Ён быў таксама другім на дыстанцыі 200 метраў.

У скачках у ваду з трампліна мінчанін У. Алейнік заваяваў бронзавы медаль. А чэмпіёнам Еўропы сярэд юнакоў стаў таксама савецкі спартсмен С. Нямцанаў з Алма-Аты.

Пяць залатых, шэсць сярэбраных і дзевяць бронзавых медалёў — з такімі трафеемі завяршылі чэмпіянат Еўропы па плаванні і скачках у ваду сярэд юніёраў савецкія спартсмены.

МІЖНАРОДНЫ КЛАС Л. БРЭХАВАЙ

У Маскве прайшлі адборачныя спаборніцтвы па плаванні за права выступіць у розыгрышы жаночага Кубка Еўропы. «Пучэўку» ў Вялікабрытанію атрымала мінчанка Л. Брэхава. Яна першынствавала на дыстанцыях 100 і 200 метраў брасам, устанавіўшы новыя рэкорды Беларусі.

З ДНЕПРАПЯТРОўСКА — ПЕРШЫМІ

У Днепрапятроўску скончылася першынство краіны па водных лыжах. У ім прымалі ўдзел юнакі і дзяўчаты. Каманда Беларусі заняла агульнае першае месца. Усе шэсць удзельнікаў паказалі вынікі не ніжэй майстра спорту.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97,
33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі Зак. 1235.

ТЭАТР ПАНТАМІМЫ

«Рух». Сама назва падкрэслівае накіраванасць ансамбля, яго сапраўдны творчы пошукі. Сваім мастацтвам ансамбль хоча адказаць патрабаванням самага шырокага кола гледачоў. Мастацтва ансамбля накіравана на зацярджэнне на зямлі справядлівасці, узаемаразумення, чэснасці, міру і дружбы. Некаторыя з праблем сённяшняга дня, якія хваляюць чалавецтва, ансамбль пантамімы «Рух» спрабаваў адлюстраваць у сваёй першай праграме, і не без поспеху: на 2-ім Міжнародным фестывалі пантамімы ў г. Брно ансамбль з гонарам выканаў сваю місію прадстаўніка нашага мастацтва — 1-я прэмія сярод асобных выканаўцаў за антыфашысцкую пантаміму «He!» была прысу-

джана салісту ансамбля В. Пракоф'еву, а група салістаў Т. Брацішка, А. Ажгін, Ф. Шлімовіч, В. Пракоф'еў удастоены 2-й прэміі.

У 1972 годзе самадзейны калектыў удастоіўся ганаровага звання — народнага тэатра. Цяпер у яго рэпертуары каля 50 пантамім. Сярод іх «Вызваленне», «Хатынь», «Радзіма», «Салдатка», «Жыццё», «Чылі».

Мінскія артысты-аматары часта выезджаюць у сельскую мясцовасць, ім прадастаўляюцца і сталічныя сцэны. З поспехам выступалі мімы адзінага ў Беларусі тэатра на ўсеаюзных і міжнародных конкурсах.

НА ЗДЫМКАХ: фрагменты выступленняў тэатра пантамімы «Рух». Фота А. БАСАВА.

ГУМАР

У гасцініцы было вельмі брудна, і адзін з гасцей пад надпісам «Выцірайце ногі» дапісаў: «перад тым, як выйсці на вуліцу».

— Мадам, я вымушаны па-ведаміць вам: вашага мужа знайшлі на сметніку, — гаворыць камісар паліцыі.

— Ну, гэта ён перастарайся,

— паціскае плячыма дама. — Справа ў тым, што я загадала яму прыбраць кватэру і выкінуць на сметнік усё непатрэбнае.

— Мне ў табе ўсё падабаецца, — гаворыць маладажон сваёй жонцы. — І знешнасць, і розум, і прывабнасць... Ска-

жы, а што ты больш за ўсё цэніш у мяне?

— Густ.

Стоячы на мосце, чалавек фатаграфуе раку. Раптам да яго падбягае жанчына і крычыць:

— Там чалавек тоне!

— На жаль, у мяне скончы-

лася плёнка, — разводзіць рукамі мужчына.

Варажбітка ўважліва паглядзела на сваю кліентку і сказала:

— У ваша жыццё хутка ўвойдзе малады брут... Яго вага будзе паміж трыма і чатырма кілаграмамі...